

درباره تب خونریزی دهنده کریمه کنگو بدانیم

تب کریمه کنگو بیماری ویروسی حاد تب دار و توام با خونریزی است که نخستین بار در سال ۱۹۴۴ در کریمه اوکراین مشاهده و نام تب خونریزی دهنده از آن زمان برای این بیماری انتخاب شد. در سال ۱۹۶۹ معلوم شد عامل بیماری با علایم تب خونریزی دهنده که در کنگو شناسایی شده بود با عامل کریمه یکمی است و نام تب خونریزی دهنده کریمه کنگو یا Crime Congo Hemorrhagic Fever یا به اختصار CCHF بر آن گذاشته شد. جالب توجه اینکه این بیماری را حدود سال ۱۱۱۰ میلادی جرجانی پزشک و دانشمند عالیقدر ایرانی در کتاب گنجینه خوارزمشاه به تفصیل شرح داده است. در این کتاب شرح یک بیماری خونریزی دهنده با علایم وجود خون در ادرار، استفراغ خونی، خلط خونی، خونریزی در حفره شکم و خونریزی از لثه ها بوده و ذکر شده است که بندپای کوچکی احتمالاً شپش یا کنه ناقل بیماری است.

عامل بیماری

مقاومت ویروس در برابر حرارت کم است و در دمای 56°C در ۳۰ دقیقه از بین می رود. بنابراین پختن گوشت و یا پاستوریزه کردن شیر باعث از بین رفتن ویروس می شود، ضمناً ویروس می تواند در خون تا ۱۰ روز در دمای 40°C مقاومت کند. ویروس در محیط اسیدی مثلاً اسید استیک ۲ درصد (یا محیط اسیدی ایجادشده پس از جمود نعشی) از بین می رود و همچنین در برابر هیپوکلریت سدیم یک درصد و محلول دو درصد گلو تار آلدئید یا ضد عفونی کننده های فنولیک تا سه درصد، حساس است. صابون و مایعات یا مواد شست و شو دهنده با این که ویروس را از بین نمی برند ولی تا حدی ویروس را غیر فعال می کنند.

شیوع فصلی بیماری

در فصول گرم سال یعنی ازمیانه بهار تا اواسط پاییز که بیشترین احتمال حضور کنه های ناقل در طبیعت وجود دارد، پرخطر ترین زمان سال برای ابتلا به CCHF است.

افراد در خطر

کسانی که با دام سرو کار دارند، بیشتر با خطر ابتلا به این بیماری روبه رو می شوند. براساس تحقیقات سال های ۸۷ تا ۸۹، صاحبان مشاغل مثلاً کارگران کشتارگاه، قصابان، کشاورزان، چوپانان، دامداران، زنان خانه دار، دامپزشکان، پزشکان و مشاغل بیمارستانی، به ترتیب بیشتر از دیگر رده های شغلی در خطرند. بیش از نیمی از مبتلایان در رده های سنی ۲۰ تا ۴۰ سال قرار داشته اند.

راه های سرایت بیماری به انسان

تماس مستقیم با دام آلوده و ترشحات آن، تماس مستقیم با انسان آلوده و ترشحات آن، تماس با کنه های گزنده ناقل ویروس بیماری، تماس با فرآورده های خام حاصل از دام آلوده به خصوص گوشت قرمز، از عمده راه های انتقال بیماری به انسان است.

علایم بیماری در انسان

بیماری به ۳ فرم بالینی خفیف ، تحت حاد و حاد دیده می شود . در شکل با علائم بالینی ۴ مرحله دیده می شود:

مرحله نهفتگی که ۳ تا ۹ روز گزارش شده است و در این فاصله بیمار پس از تماس با دام ، کنه یا ترشحات آلوده ، به ویروس آلوده می شود ولی علائم بالینی ندارد.

مرحله مقدماتی که ۳ تا ۱۶ روز ممکن است طول بکشد. در این دوره بیمار به سردرد شدید ، تب ، لرز ، درد عضلانی ، به ویژه در ناحیه پشت و پاها ، گیجی ، درد و سفتی گردنی ، درد و قرمزی چشم ، ترس از نور و علائم مشابه دچار می شود. ممکن است حالت تهوع ، استفراغ یا گلو درد هم داشته باشد و گاه اسهال و درد منتشر شکمی نیز در بیماران مشاهده می شود.

مرحله خونریزی دهنده : ۳ تا ۵ روز طول می کشد. در بیشتر موارد ، خونریزی های نقطه ای یا منتشر در سطح پوست به ویژه در قسمت های بالای بدن که ممکن است همراه اسهال خونی ، استفراغ خونی ، خونریزی از دهان ، چشم ، گوش ، رحم و یا خلط خونی باشد ، در این دوره مشاهده می شود. مرگ در این مرحله به علت ازدست دادن میزان زیادی از خون و مایعات بدن و خونریزی در اعضای حساس مثل مغز ، کبد ، کلیه و قلب ، رخ می دهد . مرگ معمولاً در هفته دوم بیماری اتفاق می افتد. مرگ و میر ناشی از CCHF تا ۲۰ درصد موارد ابتلا گزارش شده است.

مرحله بهبود: از هفته سوم بعد از بروز علائم بیماری معمولاً شروع می شود. نقاط خونریزی کم کم جذب می شود ولی آثار ضایعات حاصل از بیماری در دستگاه عصبی ، تنفس و ... ممکن است با تاخیر بهبود یابند.

توصیه های برای جلوگیری از بیماری

بیماری ریشه در برخورد نامناسب با دام زنده دارد

- پرهیز جدی از نگهداری دام به ویژه گوسفند و بز در منازل به دلیل آلودگی با ویروس و کنه های ناقل آن

- اجتناب از کشتار دام در منازل ، معابر و مکان های عمومی

- نگهداری گوشت تازه گرم ، حداقل به مدت ۱۲ ساعت در دمای ۴ درجه برای طی شدن جمود نعشی و تولید اسید لاکتیک واز بین رفتن ویروس در صورت وجود . برای آلائش های خوراکی مثل جگر و قلوه و... این زمان باید دو برابر شود .

- کار با دام زنده و لاشه های کشتاری در حالی که زخم باز روی دست یا صورت و پا وجود دارد ، احتمال ابتلا به بیماری تب کنگو را افزایش می دهد.